

Riitta Kopra

**Kaikki metsäni ja muut paikat
sekä avaruusraketti Monoceros 1**

Maisterin opinnäyte

Kuvanveiston koulutusohjelma

Kuvataideakatemia

14.3.2016

Sisältö

1. Lyhyt esittely	2
2. Materiaali ja kirjoittaminen	4
3. Tilat ja paikat	7
3.1. Veistos	8
4. Työskentelyprosessi	
4.1. Kuvan Kevät	9
4.2. Flow Festival, näkemys ja sen puute	12
5. Mistä kiinnostua	14
Lähteet ja kirjallisuus	15
Kuvat	16

1. Lyhyt esittely

Kuvataiteen maisterin opinnäytteeni koostuu kahdesta osasta: Kuvan Kevät- lopputyönäyttely keväällä 2015 ja Flow-festivaalille osallistuminen festivaalin vuoden taiteilijana 14.8. -16.8.2015.

Kuvan Kevääseen toteutin installaation Kaikki metsäni ja muut paikat, joka koostui kahdesta videosta, tekstistä, jäälohkareita imitoivista veistoksista ja perhonsidontamateriaaleista valmistamastani realistisesta hyönteisestä, koskikorennosta.

Flow-festivaalille tein Monoceros 1- nimisen kuuraketin käyttäen materiaaleina terästä, alumiinia, forex-levyä, pleksiä ja jäkälää.

Kaikki metsäni ja muut paikat (1)

Koskikorento

Se oli semmoinen juttu

toi koskikorento

kun me oltiin Lapissa vaeltamassa

mun siskon kanssa

Meillä oli ollu aika pitkä ja raskas päivä

Me tultiin semmoiseen vanhaan kultalaan

Se oli jotenkin jännä paikka

se oli silleen siellä matalalla

Siellä meni semmoinen puro

Se oli tosi rauhallinen paikka

ja siellä tuli semmoinen olo että

on jotenkin tosi turvassa

Että se ympäristö, että se kaikki siinä,

pitää huolen meistä

Siellä oli paljon semmoisia...

niitä ötököitä

Myöhemmin selvitin sitä asiaa ja selvis että ne on koskikorentoja

nimeltään

Ja mä tunsin jotain semmosta yhteenkuuluvuuden tunnetta niitten

ötököitten kanssa

Ne jotenkin toivotti meidät tervetulleeks siihen paikkaan

Ne oli hirveen sympaattisia

ja ne oli jotenkin...

ollu siellä aina

Kaikki metsäni ja muut paikat, teksti (2)

Monoceros 1 (3)

2. Materiaali ja kirjoittaminen

Materiaali voi olla yhtä tärkeässä osassa kuin ajatuskin. Materiaali ei ole pelkästään jotakin, josta muovataan teos, vaan sen rooli prosessissa on suurempi. Materiaali on vuorovaikutuksessa tekijän kanssa, ja teos on tämän vuorovaikutuksen lopputulos.

Täten en usko omalla kohdallani ”valmiisiin” ajatuksiin, joista muovataan teos. Mielestäni siihen ei tarvittaisi kuvataiteen kieltä, vaan parempi lopputulos olisi teksti, siis mikäli ajatus, jota halutaan teoksessa tuoda ilmi, olisi täysin sanoin ilmaistavissa.

Tämä tuo haasteen taiteesta kirjoittamiseen. Miten kirjoittaa jotakin, jolla on oikeasti merkitystä, eikä pelkästään selittää, eli luoda rinnakkaista ilmaisutapaa teoksille?

Tekstin, kuten kuvataiteenkin, tulee viedä omalla sarallaan jotakin eteenpäin, jotakin uutta pitää syntyä. Muutoin teksti on pelkkää sanallistamista. Myös riittävän lähellä konkreettista pysyminen luo haasteen, että ei käy niin, että huomaa kirjoittavansa jostakin, millä ei ole enää juurikaan tekemistä oman taiteellisen tekemisen kanssa.

Seuraava haaste on vaatimus tuoda oma työskentelynsä nykytaiteen yhteyteen. Tämän voi tehdä varmasti hyvin monin tavoin, joten on syytä miettiä, mikä on hedelmällisin tapa. Vertailu on yksi, mutta en usko sen tuottavan mitään kovin kiinnostavaa. Kiinnostavampana pidän yhteyden etsimistä laajemmin yhteiskunnasta. Voidaan tarkastella ihmisten tarpeita, miksi jokin uppoaa ja jokin ei, millaisia tarpeita ihmisillä on taiteen suhteen ja haluaako taiteilija kenties vastata joihinkin tarpeisiin. Joka tapauksessa näitä tarpeita on olemassa, koska ihmiset haluavat katsoa ja kokea taidetta.

Itse uskon vastaavani muiden tarpeisiin tekemällä sitä, mitä itse eniten haluan – jotenkin ajattelen, että on olemassa muita kaltaisiani, samalla tavalla ajattelevia ja näkeviä, ja näiden ihmisten tarpeisiin vastaan ikään kuin automaattisesti. Toisaalta ajattelen, että on ihmisiä, joita teokseni eivät tavoita tai kiinnosta lainkaan. Voin siis ajatella, että minulla on ikään kuin kohderyhmä, jolle teen taidettani, ja mikäli seuraan omaa intuitiotani, on taiteeni kiinnostavaa tämän kohderyhmän silmissä. Itse siis haluan vastata joidenkin ihmisten tarpeisiin, mutta en kaikkien. Tähän liittyy myös jokin yhteisyyden tunne, että kokee jotakin yhteistä katsojan kanssa, *tietää kokeneensa saman kokemuksen*, jos jokin teos ”uppoaa”. Silloin ajattelee, että voi jakaa jotakin, jota voi jakaa vain taiteen keinoin. Tämä onkin varmaankin se syy, minkä vuoksi haluan olla taiteilija.

Tähän liittyy myös se alun perin Walter Benjaminin ajatus (Benjamin, *Messiaanisen sirpaleita*, 1935), että jokainen voi olla kriitikko, ja kaikkien antama palaute on yhtä arvokasta, riippumatta henkilön asemasta taidemaailmassa tai yhteiskunnassa. Käytännössä kuitenkin tällainen ajattelu lienee taidemaailmassa melko harvinaista.

Yhteyksiä voin löytää maataiteesta. Vaikka oikeastaan mikään teokseni ei ole vielä tähän mennessä sellaista suoranaisesti ollutkaan, luulen, että ajattelutavassa on jotakin samaa, ja tavallaan voisin ihan hyvin tehdä myös maataidetta. Ainakin maisema on yhteinen asia. Teoksiini liittyy usein maisema, näkymä, jollakin tavalla. Samoin maataiteessa, maataidetta ei ole ilman maisemaa.

Tarkoitan tällä yhteydellä maataiteeseen tietynlaista tapaa nähdä teos osana ympäristöään, aina. Ehkä niin, että en oikein edes osaa ajatella töitani erillisinä, enkä kaipaa valkoista kuutiota, koska pidän vertautumista

muuhun maailmaan kiinnostavampana. Tai pidän sitä niin itsestään selvänä, että se on mukana jo ihan alusta asti.

Kaikki metsäni ja muut paikat (4)

Monoceros 1, yksityiskohta sisältä (5)

3. Tilat ja paikat

Pyrin siihen, että ei tarvitsisi rajata, mikä kuuluu teokseen ja mikä ei. Jos jokin tekijä tilassa on mielestäni merkittävä, ei sen merkitys poistu mihinkään, vaikka se ei näennäisesti kuulu teokseen. Siispä tyydyttävään lopputulokseen on haastavaa päästä.

Opinnäytteeni ensimmäisen osan osalta haluaisin toteuttaa saman teoksen vielä johonkin toiseen, parempaan tilaan. Exhibition Laboratoryssa jokin jäi häiritsemään. Näyttelyn päätyttyä tajusin sen olevan haju ja huono ilmanvaihto. Viereisen teoksen tilasta kantautui tuoreen maalin haju ja ilmanvaihtokanavan eteen olin itse laittanut verhon, jotta saisin seinästä yhtenäisemmän. Teos olisi siis syytä toteuttaa uudestaan raikkaammassa ilmassa.

Lähtökohtana Kuvan Keväässä olleelle kokonaisuudelle minulla olivat omat, tarkemmin määrittelemättömät esteettiseen liittyvät kokemukset. Nämä kokemukset olivat luonnossa, mutta olisivat voineet olla jossakin muuallakin. Eräs installaation lähtökohdista oli vaelluksella kohtaamani hyönteinen, koskikorento. Kiinnostuksen herääminen jotakin hyönteistä kohtaan saattaa vaatia sen, että muita ärsykeitä ei ole kovin paljoa. Hyönteisestä voi tulla toinen yksilö.

Koskikorennossa on jotakin, mistä näkee sen olevan hyvin vanha hyönteislaji. Se näyttää hyvin alkukantaiselta, pelkistetyltä. Olen luultavasti nähnyt kirjoissa ja luonnontieteellisissä museoissa sen verran muinaisia hyönteisiä, että miellelyhtymä muodostui, vaikka en tiennyt kyseistä hyönteistä koskikorennoksi, ennen kun otin selvää mikä se voisi olla.

Samassa kokonaisuudessa olevat videot olen tehnyt jokseenkin samankaltaisissa olosuhteissa: yksin luonnon keskellä.

Kysymys on luonnon toiseudesta. Ihmiselle luonto, esimerkiksi hyönteiset ja puut, on toinen. Ihminen nähdään ensimmäisenä, hyönteinen tai puu toisena, toisarvoisena. Ilman tätä toista ihminen ei voisi nähdä itseään ensimmäisenä. Tähän tunnun palaavan usein; tuon esille ihmisenäkökulmasta vähemmän tärkeitä asioita. Se on joskus haastavaa, koska taidetta tehdään kuitenkin ihmisille, eikä puille ja hyönteisille.

Kaikki metsäni ja muut paikat (6)

3.1. Veistos

Mikä on veistos? Luultavasti jokin, jonka fyysinen olemus on ratkaisevaa. Ja joka ei ole muuta kuin fyysinen olemuksensa, eikä sen tarvitsekaan olla. Käytännössä katsoen, muoto, materiaali, tila, haju, maku jos sitä maistetaan. Siis asia, joka on olemassa ihan niin kuin vaikka puu tai liikennemerkki. Esimerkiksi maalausta tai videota ei lähestytä näiden kaikkien puolien kautta. Lisäksi ovat toki merkitykset, mutta niin ne ovat kaikilla muillakin taidemuodoilla, veistos lienee siinä samalla viivalla muiden kanssa. Mutta veistoksella on siis muutakin – sen välitön fyysinen olomuoto. Se on myös aina tavallaan rajaamaton, koska ympäristö vaikuttaa sen olemukseen niin paljon.

Veistos on ikään kuin tasavertainen elementti kaikkien muiden kanssa, koska sitä ei voi tekniikalla eristää muusta ympäristöstä. Se on jotenkin enemmän ”oikeaa maailmaa” kuin muut taidemuodot. Tarkoitin tällä sitä, että veistos vertautuu useampiin asioihin kuin vaikka maalaus tai video. Siinä missä maalaus vertautuu muihin maalauksiin, sisältöön ja muihin esimerkiksi seinälle ripustettaviin asioihin, veistos vertautuu muihin veistoksiin, sisältöön, muihin samalla tavalla tilassa oleviin asioihin, ihmisiin, eläimiin, puihin jne.

Monoceros 1 sisältä (7)

4. Työskentelyprosessi

4.1. Kuvan Kevät 2015

Kerron nyt lyhyesti Kuvan Keväässä olleen kokonaisuuden syntymisestä.

Työt saivat alkunsa vaelluksella kohtaamastani ötökästä, josta kiinnostuin, koska se näytti joltakin ”alkuötökältä”. Myöhemmin kävi ilmi, että vaikutelmani piti paikkansa. Koskikorento on yksi maailman vanhimmista hyönteislajeista. Se esiintyy ainoastaan pohjoisilla leveysasteilla todella puhtaiden vesien äärellä. Itse kohtasin sen Lemmenjoen pienellä sivujoella.

Taiteessani on hyvin pitkälti kysymys siitä, että pidän tällaista kohtaamista ötökän kanssa tärkeänä. Se on kai jokin keskittyminen, tarkkaavaisuus, joka herää yleensä vain jotenkin poikkeuksellisissa oloissa. Silloin,

kun on vain hyvin vähän ärsykeitä. Se vaatii myös sen, että on ollut jollakin tavalla liikkeellä jonkin aikaa, ja unohtanut kaiken ”normaalin”. Kaiken, mistä yleensä ollaan kiinnostuneita, ihmisten normaalit jutut.

Tällaisista kokemuksista sitten syntyy työskentelyprosessini, ainakin tämän Kuvan Kevään osuuden osalta, mutta olen huomannut sen koskevan taiteellista työtäni laajemminkin.

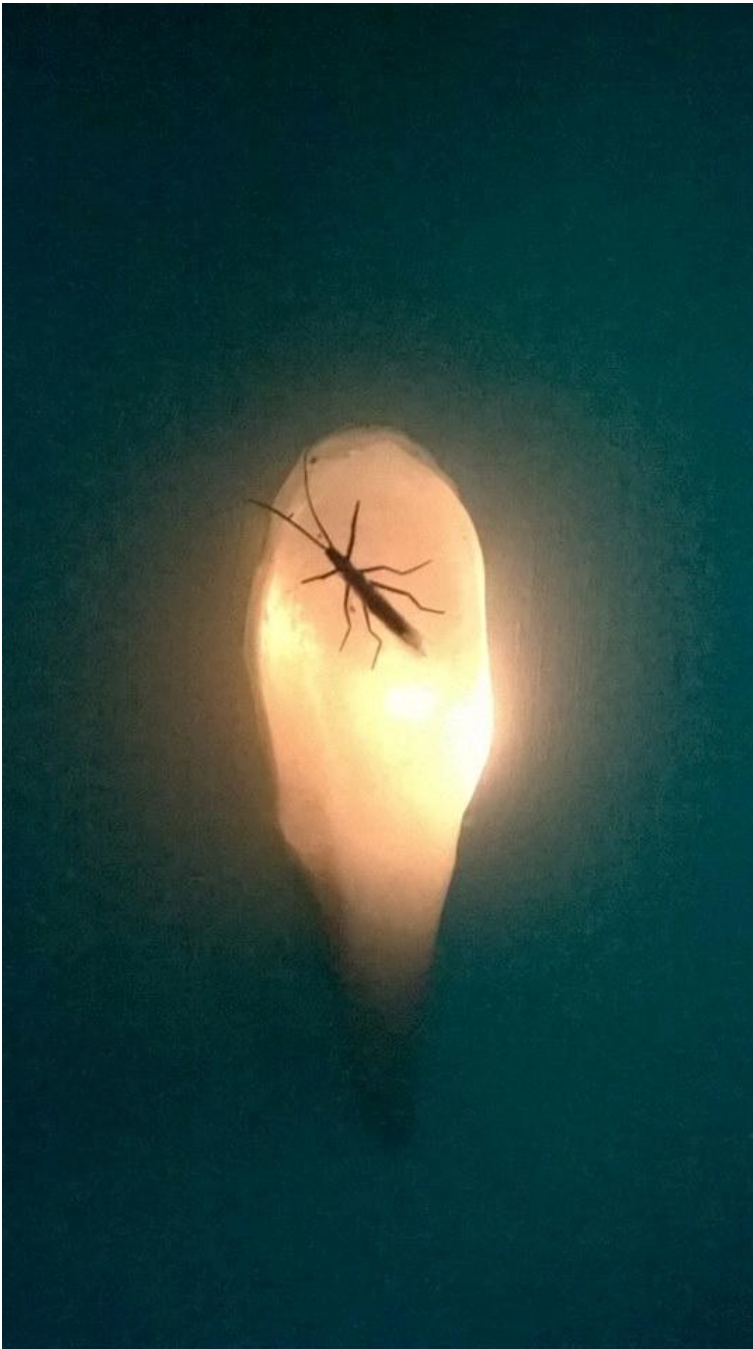
Seuraavaksi tein ne videot. Kuu oli ensin. Siinä on kuu maassa, tai tipahtaneena horisontin alapuolelle. Jokin on jotenkin erilailla kuin ennen, väärinpäin, mutta silti se ei ole kammottavaa. Se on vain vaihtoehtoinen todellisuus ja se antaa katsojalle tuon kokemuksen, mistä jo mainitsin. Voi keskittyä siihen kuuhun ja maisemaan.

Olen siis muuttanut todellisuutta vain hieman. Tarkoitukseni on myös saada katsoja huomaamaan se paikka, jossa olen teoksen toteuttanut – huomaamaan ”olevansa maapallolla”. En löydä parempaa määritelmää tälle asialle. Voidaan puhua tiedostamisesta ja havahtumisesta ja havaitsemisesta, mutta mielestäni vain ”maapallolla oleminen” kuvaa juuri sitä, mitä tarkoitan. Jokin pieni muutos voi aiheuttaa kyseisen olotilan. Kun jokin muuttuu, on mahdollista nähdä tavalliset asiat hieman tarkemmin, tässä tapauksessa siis metsä, hyttysen ininä, sateen ropina ja niin edelleen.

Se video, missä on puu, on osa samaa teemaa sekin. Se puu on toinen, toinen tyyppi siellä metsässä ihmisen lisäksi. Miksi lamppu, no miksi ei. Se oli mukana, ja kun laitoin sen siihen, se näytti jotenkin hämmentävältä ja lumoavalta. Olin siis lähtenyt öljylampun ja kameran kanssa metsään, ja siellä sitten syntyi se puuvideo.

Nämä videot tehtyäni alkuperäinen lähtökohta, koskikorento, pyöri edelleen mielessäni. Tuntui vaikealta löytää sille mitään muotoa. Muistaakseni tein ensin tekstin, ja sitten vasta sen ötökän. Ötökän tekeminen oli kyllä ensin mielessä, mutta ajattelin, että se ei ole hyvä idea. Tekstistä ei varsinaisesti pitänyt tulla teksti, se oli vain tapa saada asiaa jotenkin eteenpäin. Nauhoitin kännykällä sen, mitä halusin kertoa koskikorennosta. Lopulta päätin käyttää sitä sellaisenaan, mutta tekstin muodossa. Ja sitten tein sen ötökän ja ne valomöykät. Valomöykät tekivät kokonaisuudesta luolamaisen.

Olin tyytyväinen Kuvan Kevään kokonaisuuteen, tosin tilasta en juuri pitänyt sen toimistomaisuuden ja huonon ilman vuoksi.

Kaikki metsäni ja muut paikat, yksityiskohta (8)

4.2. Flow Festival, näkemys ja sen puute

Opinnäytteeni toinen osuus oli esiintyminen Flow-festivaalilla Monoceros 1- teoksella. Olisin halunnut sinne myös videon, joka olisi ollut Kuvan Keväässä olleen kuuvideon kaltainen, mutta jostakin syystä se ei onnistunut, vaikka tiedustelin asiaa useaan otteeseen. Siispä Flow-festivaalilla esiintyminen vain yhden teoksen voimin oli minulta selkeä kompromissi; kyseinen video olisi tukenut kuuraketiveistosta. En siis päässyt ilmaisultani ihan siihen, mitä olisin halunnut.

Monoceros 1- kuuraketti on n. 4,3m korkea teräksestä ja alumiinista rakennettu veistos. Sisällä siellä on jäkälää, ja raketin kärjessä on pieniä reikiä, niin että sisältä katsottaessa ne muistuttavat tähtitaivasta.

Kun jaottelen töitäni hyviin ja huonoihin, voin havaita, että hyvien kohdalla minulla on selkeä näkemys siitä, mitä haluan tehdä. Se ei ole suunnitelma, eikä sisällä perusteluja miksi, vaan se on jonkinlainen kuva päässäni. Huonojen töiden kohdalla tätä ei ole, vaan silloin ”etsin” ja ”tutkin” jotakin. Tämä on vain oma täysin subjektiivinen mielipiteeni, ja en väitä sen koskevan taidetta mitenkään yleisesti.

Kuitenkin varmaan on niin, että molempia tarvitaan. Niitä toteutukseltaan selkeitä töitä ei välttämättä syntyisi ilman noita huonoja kokeiluja. Tärkeintä olisi saattaa homma päätökseen keinolla millä hyvänsä, jos näkemys löytyy. Kompromisseja ei olisi hyvä tehdä.

Tämä on itselleni tärkeä havainto.

Mikäli nyt analysoin opinnäytteeni töitä näistä näkökulmista, voin todeta, että ensimmäisessä osassa ei ollut juurikaan kompromisseja. Ainoa kompromissi oli tila. Muuten sain tehtyä mitä halusinkin.

Flow-festivaalin osuus sen sijaan sisälsi liikaa kompromisseja. Raketti voisi olla enemmän ”romu”. Tällainen näkemys minulla olikin jossakin vaiheessa, mutta sitten en jostakin syystä pysynyt siinä. Ajattelin myös sisällä kasvavia kasveja, mutta tyydyin käyttämään jäkälää, mikä sekin oli kyllä ihan ok. Mutta muut kasvit olisivat olleet parempia. Kuitenkin halusin pelkistää koko juttua, mikä ei välttämättä ollut hyvä. Vaikuttaa siltä, että pelkistäminen ei oikeastaan suuressa määrin sovi omaan työskentelytapaani, sillä on liikaa tekemistä kompromissin kanssa.

Näin ollen minun olisi hyvä välttää liikaa pelkistämistä kompromissien lisäksi. Jos on kaksi juttua mielessä, pitää toteuttaa ne molemmat vaikka sitten samassa teoksessa, ei ainakaan luopua toisesta. Tässä tapauksessa siis kasvillisuus ja kuuraketin romumaisuus olivat niitä asioita, joissa jostakin syystä päädyin kompromissiin. Ja se, että en saanut haluamaani videota esille.

Tuosta romumaisuudesta en kyllä ole ihan varma. Ehkä se onkin hyvä noin. Mutta jotakin muita kasveja raketin sisällä olisi saanut olla, kuin pelkkää jäkälää, esimerkiksi jotakin rikkaruohoja, puun taimi ja naavaa.

Luultavasti joudun vielä tekemään toisen kuuraketin tai vastaavan, tai istuttamaan tämän nykyisen sisälle niitä kasveja.

Monoceros 1 (9)

5. Mistä kiinnostua?

Kirjoitin lopputyöstäni Kuvan Kevään katalogiin seuraavaa: ” Tapasin ötökän ja tapasin puun. Katselin ympärilleni ja päätin, että rakennan itse omat totuuteni. On vapaus valita mistä kiinnostuu, mille antaa arvoa. Mikä on tärkeää? Ja mitä jos sen voisi päättää itse? Meiltä jää huomaamatta niin paljon.”

Tärkein sisältö ajatuksissani oli, että *on vapaus valita, mistä kiinnostuu* ja voi päättää itse, mikä on tärkeää. Tämä liittyy keskittymiseen ja myös asioiden pois sulkemiseen, oman todellisuutensa määrittämiseen.

Tarkoitan sitä, että voin halutessani lakata seuraamasta uutisia ja keskittyä hyönteisiin ja puihin. Valinta on usein hankala mutta välttämätön tehdä. Ihmisillä kun on tapana keskittyä ns. suuriin asioihin ja niin ollen ikäviin asioihin. Kuitenkin yksilön pitää itse päättää, mihin vetää omat rajansa – ja jos haluaa, voi alkaa määrittämään omaa todellisuuttaan siitä hetkestä ja paikasta käsin missä sattuu olemaan. Voi alkaa määrittämään sitä koska tahansa uudestaan, ikään kuin puhtaalta pöydältä. Tällöin voi itse päättää, katsooko ulos ikkunasta vaiko erinäisiltä ruuduilta ilmenevää ”todellisuutta”. Todellisuus on kuitenkin konkreettisesti siinä, missä milloinkin olemme, noin niin kuin fyysisesti, jolloin se fyysinen todellisuus on enemmän totta, ja ensisijaisempaa kuin se kerrotun perusteella välittyvä yhteiskunta, jossa elämme. Väitän siis, että jokapäiväinen havaitseminen on tärkeintä.

Jos jättäytyy ulkopuolelle, voi nähdä asioita ulkopuolelta, tuntea ulkopuolisuutta, ja käsittää, että vain silloin havaitsee maailman sellaisena kuin se on, eikä sellaisena, kuin joku muu on sen kertonut olevan. Jos meille kerrotaan, että elämme sellaisessa ja tällaisessa maailmassa, ja näistä ja niistä asioista meidän kuuluu kiinnostua, niin teemme. Muodostamme kyllä omia näkemyksiämme, mutta vain sen järjestelmän sisällä, jonka olemme omaksuneet.

Taide on yksi keino liikkua tuolla ulkopuolisuuden alueella.

Olisi kiinnostavaa olla avaruusolento, tai menettää muistinsa kokonaan, ja lähteä sitten katselemaan, miltä maailma näyttää.

Lähteet ja kirjallisuus

Benjamin, Walter 1935. Taideteos teknisen uusinnettavuutensa aikakaudella. Teoksessa *Messiaanisen sirpaleita: Kirjoituksia kielestä, historiasta ja pelastuksesta*. (Teossarjasta *Gesammelte Schriften*, 1972–1999.) Toimittaneet Markku Koski, Keijo Rahkonen ja Esa Sironen. Suom. Raija Sironen. Helsinki: Kansan sivistystyön liitto, Tutkijaliitto, 1989.

Foucault, Michel 1984. Of Other Spaces: Utopias and Heterotopias. From: *Architecture /Mouvement/ Continuité* October, 1984; ("Des Espace Autres," March 1967 Translated from the French by Jay Miskowiec)

Kuvat

1. Riitta Kopra, *Kaikki metsäni ja muut paikat*, 2015, installaatio. Valokuva Riitta Kopra, Exhibition laboratory, 2015
2. Riitta Kopra, *Kaikki metsäni ja muut paikat*, 2015, installaatio. Teksti osana installaatiota.
3. Riitta Kopra, *Monoceros 1*, 2015, teräs, alumiini, forex-levy, pleksi, jäkälä. Korkeus 4,3m. Valokuva Riitta Kopra, Flow Festival, 2015
4. Riitta Kopra, *Kaikki metsäni ja muut paikat*, 2015, installaatio. Valokuva Riitta Kopra, Exhibition laboratory, 2015
5. Riitta Kopra, *Monoceros 1*, 2015, teräs, alumiini, forex-levy, pleksi, jäkälä. Korkeus 4,3m. Valokuva Riitta Kopra, Flow Festival, 2015
6. Riitta Kopra, *Kaikki metsäni ja muut paikat*, 2015, installaatio. Valokuva Riitta Kopra, Exhibition laboratory, 2015
7. Riitta Kopra, *Monoceros 1*, 2015, teräs, alumiini, forex-levy, pleksi, jäkälä. Korkeus 4,3m. Valokuva Riitta Kopra
8. Riitta Kopra, *Kaikki metsäni ja muut paikat*, 2015, installaatio. Valokuva Riitta Kopra, Exhibition laboratory, 2015
9. Riitta Kopra, *Monoceros 1*, 2015, teräs, alumiini, forex-levy, pleksi, jäkälä. Korkeus 4,3m. Valokuva Riitta Kopra, Flow Festival, 2015